

PO ZADNJEM KONGRESU TRŽAŠKE VLADNE STRANKE

Tržaški krščanski demokrati in slovenska manjšina

Prvič se je zgodilo, da je stranka italijanskih katoličanov v Trstu obširneje obravnavala manjšinska vprašanja - Pričakujemo manj lepih besed in več dejanj

Zadnja številka tednika »Il Popolo Giuliano«, glasila tržaške Kršč. demokracije prinaša med drugim celotno poročilo dosejanega tajnika Corrada Belcija na strankinem kongresu v Trstu, ki se je zaključil v nedeljo, 1. t. m. V dolgem poročilu je prikazano strankino delovanje v zadnji poslovni dobi, posebno poglavje pa je posvečeno vprašanju naše manjšine, kar je že zato zanimivo, ker se je menda prvič zgodilo, da se je na občnem zboru tukajšnje vladne stranke nekoliko obširneje obravnaval ta važen problem.

Menimo, da je prav, če naše bravce seznanimo z Belcijevimi izjavami, da tako spoznajo stališča, ki jih vladna stranka danes zavzema do slovenske manjšine na Tržaškem in sploh v Italiji.

ODNOSI Z MANJŠINO

Belci najprej obravnava manjšinsko vprašanje v zvezi z bližnjo deželno ureditvijo in med drugim takole pravi: »Zaradi ustanovitve dežele se ne more spremeniti naše stališče o vprašanju jezikovne manjšine in se niti ne morejo postavljati problemi, ki bi se ne obstajali in ki so že usmerjeni k pravični rešitvi. Dežela ne more in ne sme nuditi priložnosti, da se ponovno in umetno vnamejo nacionalistični zagoni in iredentistične zahteve.«

»Politika dejanskega spoštovanja do pravic jezikovne manjšine izhaja v prvi vrsti iz našega demokratičnega in krščanskega prepričanja in šele nato iz ustavnih in mednarodnih obveznosti.«

»Vprašanje odnosov z manjšino pojmuje kot problem sožitja in ne zoperstavljanja. Toda sožitje pomeni odprtje, razumevanje in gotovo ni v skladu z nasiljem s strani večine, kakor tudi ni v skladu s pasivnim zaprtjem in kristalizacijo manjšine. Sožitje temelji na načelu svobode, ki jo manjšina upravičeno zahteva, ker je to predpostavka posebnih zaščit, do katerih ima pravico; a načelo svobode je treba sprejeti tudi pri učinkih, ki nastanejo iz neprisiljenega srečanja med različnimi vrednotami omike.«

MEDNARODNE OBVEZNOSTI

»Svobodna volja državljanov se ne more kršiti niti tedaj, kadar ti s časom sprejmejo nase značilnosti in znake italijanske omike, čeprav ohranijo svoje narodnostne in kulturne posebnosti.«

»Načelo svobode mora torej biti tudi temelj sožitja med različnimi narodnostnimi skupinami, kadar so zajamčene vse poseb-

ne pravice manjšine. Če ob drugih priložnostih smo govorili o londonskem sporazumu, o njegovem širokem izvajanju v praksi in sedaj tudi v obliki zakonov (glej vprašanje šolstva). Dejali smo tudi, da smo pripravljeni proučiti vse to, s čimer se lahko izpopolnijo in izboljšajo stvarne zahteve slovenske jezikovne skupnosti, ne da bi s tem spreminjali lice naše zemlje in ne da bi se s tem problem umetno povečal. Postopno reševanje teh vprašanj ni pretveza, da se njihova ureditve odlaga, temveč je zgodovinska in psihološka zahteva naših ljudi. Sam čut lojalnosti jezikovne manjšine — o katerem želimo, da bi se jutri spremenil v odkrito navezanost na italijansko državo — ne dozori v kratkem času sredi skupine, ki so jo do včeraj ščuvali in izkoriščali kot vzrok in opravičilo, da bi poskusili odtrgati našo zemljo od italijanske države.«

»Obnašanje slovenske jezikovne skupine je seveda v veliki meri odvisno od nacionalističnih zagonov nekaterih njenih voditeljev. Ni preteklo mnogo let, odkar so se njeni predstavniki, ki še danes dajejo čuti svojo prisotnost, smatrali za »Slovence izven meja«. Nikakor ne nameravamo vzbujati žalostnih dogodkov iz preteklosti in niti voditi neke absurdne in škodljive polemike. Nameravamo pa z vsemi svojimi močmi čelati na tem, da se ohrani in izboljša vz-

dušje razumevanja in pomirjenja, brez vsake polemične osti, ker bi ta prav lahko kmalu spravila v nevarnost vzdušje pomiritve, ki se je v tej dobi tako težko ustvarilo. Zato govorimo o postopnem reševanju vprašanj, zato govorimo o stvarnih in ne umetnih zahtevah, zato smo občutljivi za izboljšanje odnosov s slovensko jezikovno skupino, kar naj temelji na načelu svobode in na njenih učinkih.«

»PRISTOJNOST DRŽAVE«

»Vprašanje spoštovanja jezikovne manjšine ni za nas problem kvantitete, temveč je vprašanje omike. Ne glede na to pa moramo odbiti vsak poskus, da se problem čezmerno napihne, vsako pretiranost, vsako zvijačo, s katero naj bi dežela dobila takšno narodnostno obeležje, ki ni v skladu z njeno naravno sestavo. In to prav zato, ker menimo, da takšna stališča škodujejo medsebojnemu zaupanju in razumevanju.«

»Vprašanje zaščite manjšinskih pravic mora biti podrobno urejeno v okviru državne pristojnosti, ker gre za posebna zakonska sredstva, za posebne člene in ker je to svojsko vprašanje, ki se tiče natančno določenega ozemlja. Dežela se bo v svojem delovanju ravnala tako kot druge ustanove in krajevne institucije, v skladu z ustavnimi in mednarodnimi obveznostmi.«

Spet zamujena priložnost?

»Zdi se nam, da Kršč. demokracija tudi do tega vprašanja zavzema trezno in odgovorno stališče. Odločena je, odbiti vsak poskus, da se zanetijo frontalni narodnostni spopadi; odločena je, zavrniti vsako nasilje nad jezikovnimi manjšinami, ker je nasilje proti demokratičnemu in krščanskemu pojmovanju in ker je tuje omikanim tradicijam Italije. Prav tako pa je Kršč. demokracija odločena, natančno razlikovati stvarne in pravične zahteve manjšine od iredentističnih pretvez ali od rasističnih pojmovanj, ker se s tem izmaliči zaščita človekovih pravic.«

Naj na koncu izvajanj tržaškega demokristjanskega prvaka, ki smo jih bravcem skušali posredovati v skoraj dobesednem prevodu, omenimo, da se je Belci dotaknil tudi vprašanja Beneških Slovencev. V tej zvezi je dejal, da so »prebivavci čedadskega in tarčetskega okraja« ne samo »lojalni državljani«, temveč tudi »patrioti«. Kar zanje zahtevajo predstavniki manjšine, pa naj bi

predstavljalo poskus, da bi se »od zunaj« nasilno načela patriotska čustva omenjenih prebivavcev do italijanske države.

Pri Belcijevem govoru smo se danes dalj časa zadržali tudi zato, ker je na strankinem kongresu v Trstu ponovno zmagala njegova struja, o kateri je znano, da je blizu glavnega tajnika stranke poslanca Mora, od katerega pa je v veliki meri odvisna sedanja vlada.

LE NEKAJ PRIPOMB

Prostor nam ne dopušča, da bi Belcijeva izvajanja natančno proučili, čeprav bi to zaslužila. Pa o tem morda enkrat prihodnjič. Za danes želimo iznesti le nekaj misli in pripomb. In sicer tole:

Narodnost je za nas, kot tudi za ves krščanski in zlasti katoliški svet predvsem etična dobrina, moralna vrednota. Kot je po moralnih zakonih zavesten in prostovoljen

RADIO TRST A

• NEDELJA, 15. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Bajka o prvem pravljčarju« (Drago Horkič - Ivan Šavli), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Festival Evropske pesmi v Saint Vincentu; 18.00 Tvorčina sanj, obzornik filmskega sveta; 19.15 Nedeljski vestnik; 21.00 Folklor z vsega sveta; 21.30 Sodobna simfonična glasba; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 16. julija, ob: 18.30 Skladbe jugoslovanskih avtorjev — Primož Ramovš: Simfonietta; Jurij Mihevec: Planeti, uvertura; 19.10 Bela Bartok: Plesna suita; 19.30 Radijska univerza — Giuseppe Montalenti: »Zakaj smo podobni svojim roditeljem« — »Genetika in evolucija«; 20.30 Iz glavnih italijanskih opernih gledališč.

• TOREK, 17. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Italijanski operni pevci: »Riccardo Stracciarri«; 19.00 Violist Srečko Zalokar, pri klavirju Jelka Suhadolnik - Zalokar; 19.20 »Babica«, pravljica (Božena Nemcova - Dušan Pertot). Prvi del: »Prihod«, igrajo člani RO; 21.00 Oblednica tedna — Rado Bednarik: »Ob 25-letnici smrti Guglielma Marconija«; 21.30 Klavirske sonate Ludwika van Beethovna: Sonata št. 4 v Es-duru, op. 7; 22.00 Bizantinska civilizacija — Maks Šah: »Pripovedno in izpovedno bizantinsko slovstvo«.

• SREDA, 18. julija, ob: 19.15 Pianist Roberto Repini; 19.30 Turistični razgledi — Dušan Pertot: Po evropskih rekah in jezerih — »Rona«; Franc Orožen: »Otok Elba«; 21.00 »Pred poroko«, igra v treh dejanjih (Clotilde Masci - Franc Jeza), igrajo člani Radijskega odra.

• ČETRTEK, 19. julija, ob: 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja: »Verdijev založnik«; 19.00 Mezzosopranistka Dana Ročnik-Holz, pri klavirju Claudio Gherbitz; 19.30 Za Valvazorjem po naši deželi (Mara Kalan); 21.00 Simfonični koncert. Približno ob 21.40 Književnost in umetnost — Franc Jeza: »Francoski slikar Alfred Manessier«. Približno ob 22.30 Iz zgodovine italijanske veleindustrije — Rosario Romec: »Gospodarski in kmetijski razvoj v letih 1861-80«.

• PETEK, 20. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Iz simfonične glasbe 19. stoletja — Čajkovski: Koncert št. 1 v b-molu, op. 23; 19.00 Koncertna sezona Tržaške ljudske univerze 1960-61; 19.30 Človek in cesta — Rafko Dolhar: »Psihotehnika in ugotavljanje človeške zmogljivosti«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Srečanje s tržaškimi književniki: »Claudio Grisancich« (Josip Tavčar).

• SOBOTA, 21. julija, ob: 13.30 Mesta v lahki glasbi; 14.40 Jugoslovanske ritmične napevke; 16.00 Tone Penko: »Medvedove dogodivščine«; 16.20 Operne uverture in medigre; 18.30 Skladbe julijskih avtorjev — Antonio Smareglia: Iz suite »Oceana« — a) Morski nokturmo, b) Sprevod tritonov. Uvertura k operi »Oceana«; 19.00 Pianist Freddy Došek; 19.30 Tržaški obiski: »Devin in Štivan«; 20.30 Teden v Italiji; 20.40 Zbor Vinko Vodopivec iz Ljubljane; 21.00 »Seviljski brivci«, igra v treh dej. (Caron de Beaumarchaise - Matej Šmalc), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 15. julija, nedelja: 5. pobinkoština
- 16. julija, ponedeljek: Karmelska M. B.
- 17. julija, torek: Aleš
- 18. julija, sredo: Kamil
- 19. julija, četrtek, Vincenci
- 20. julija, petek: Marjeta
- 21. julija, sobota: Danijel

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Tržaški kršč. demokrati in slovenska manjšina

(Nadaljevanje s 1. strani)

odpad od narodnosti nedopusten, tako je po istih zakonih prepovedano kakršnokoli dejanje, ki naj bi človeka nasilno, umetno ali z zvijačo odtujalo od njegove narodnosti.

Zato je boj slovenske manjšine za obstanek v bistvu boj za ohranitev lastne narodnosti, torej boj za izrazito moralne vrednote.

Jasno je nadalje, da se manjšina ne more zapirati vase in se obdajati s plotovi, ker je takšna obramba nemogoča in je konec koncev tudi nepotrebna. Tudi srečanje dveh različnih kultur, različnih običajev in jezikov ne more nikomur škodovati, temveč lahko samo koristi. Toda učinki tega srečanja, ki jih tako rad poudarja g. Belci, bodo resnični in nepotvorjeni, če bodo nastali v resnično svobodnem okolju, kjer ni mesta za diskriminacije, ker so vsi povsem enakopravni.

Načelo enakopravnosti zlasti zahteva, da večina spoštuje kulturno, gospodarsko, skratka narodno lastnino manjšine, h kateri nedvomno spada predvsem narodnostni značaj naših vasi in naselij. V tem oziru pa kot znano, naša manjšina doslej nikakor ni bila enakopravna.

Končno pripominjamo, da tukajšnja manjšina ne zahteva nič drugega, kot da se končno izvedejo ustavna manjšinska določila in da se po črki in duhu izpolnijo obveznosti, ki so bile sprejete z londonskim sporazumom.

Ne gre torej za nacionalizem, še manj pa

De Castro o deželi

Diego de Castro, vseučiliški profesor iz Torina, je napisal v dnevniku »La Stampa« članek o novi deželi, kjer svari občinstvo pred prevelikimi upi, ki bi mu mogel vznemljati Trst.

»Trst in njegovo ozemlje se nahajata v boljšem gospodarskem položaju kot Videm in njegova pokrajina. Vsekakor ne bo težko ugotoviti, da je tržaško gospodarstvo v nazadovanju.«

»Prvi znak gospodarskega položaja se izraža v demografičnem napredku: v ljudskem štetju leta 1951 in onim iz leta 1961 je tržaško prebivalstvo naraslo za 0,74%. Industrijska zaposlitev (baza 1953) je dosegla v Italiji 179,7 v 1960, a v Trstu 164,8. Od 1954 do leta 1961 je delavska zaposlitev v vsej državi zrasla do 17,58%, na juljskem ozemlju do 6,19%.«

»Naložbe poštne hranilnice so v letih 1954 do 1961 narasle v Italiji za 251,12%, v Trstu 44,16%. Število brzojavk se je zmanjšalo toliko v Italiji kot v Trstu, toda v tem poslednjem za osemdesetkrat več kot v Italiji.«

Vsakdo iz teh in drugih znakov, ki bi bilo predolgo jih naštevati, lahko z največjo lahkoto ugotovi, kako tržaški položaj ne drži koraka z onim v državi. Ker torej tržaško gospodarstvo nima možnosti znatnih sprememb, je treba preskrbeti Trstu novo funkcijo.

»Ena teh, o kateri sem pisal v teh vrstah, bi bila narediti iz tega jadranskega središča kulturno zbirališče, ki bi imelo po svoji posebnosti internacionalni značaj.« Pred tedni je bila povzeta misel, da bi se v Trstu ustanovila medicinska fakulteta.

za iredentizem, saj sta za nas ti dve besedi ne samo po njunem izvoru, temveč tudi po pomenu tuji, in se nam pogosto samo zato očitajo, ker je to pretveza, da se lahko odlaga s pravično ureditvijo naših vprašanj. Slovenci v Italiji od italijanskih političnih sil končno pričakujejo manj lepih in učeno izoblikovanih fraz in več dejanj, kajti le ta lahko stvari nekaj koristijo.

Prav v tem času, ko se pripravlja ustanovitev dežele, je lepa priložnost, da lepe besede in pravilna načela postanejo stvarnost. Toda kot kaže, italijanski politični krogi in zlasti Kršč. demokracija ne bodo ponovno izkoristili ugodnega trenutka, da bi nekaj stvarnega za manjšino ukrenili! Spet bomo morali čakati, toda koliko časa še?

—0—

V duhu prijateljstva

Za zaključek političnega obiska nemškega kanclerja Adenauerja v Franciji je bila prirejena skupna francosko-nemška vojaška parada. Na tisoče ljudi se je zbralo na vojaškem vežbališču Mourmelon, kakih 30 km od Reimsa, kjer so se v zadnjih dveh vojnah najbolj pobijali francoski in nemški vojniki. Čete in oklepni vozovi obeh držav so ramo ob ramo korakale mimo predsednika De Gaulle in kanclerja Adenauerja. Vojaška parada, kakršne bi si ne mogel zamisliti kak Ludvik XIV. ali Napoleon na eni strani in Bismarck ali Viljem II. na drugi strani naj bil dokazala, da se utrjuje prijateljstvo med Nemci in Francozi. Nemški tanki so drveli pri mimohodu v oglušujočem rožljanju in zaviti v oblake prahu. Morda kot dokaz znova vstajajoče nemške vojaške sile.

Za njimi so pa korakali mrki francoski padalci z odločnimi udarci škornjev, kakor da se tudi njim ne more nobena zapreka postaviti po robu. Ljudstvo je opazovalo ene in druge v — globokem molku. Ploskali so le na tribunah, kjer so stali oblastniki in njih spremstva. Pri napitnici po vojaški paradi je De Gaulle vzklikal, da se Francija in Nemčija združujeta v obrambo svobode. Kancler Adenauer pa je odgovarjal, da bosta obe državi dali na razpolago atlantski skupnosti vse svoje sile.

Brez dvoma je vredna visoke pohvale človečanska zamisel o pomiritvi obeh narodov ob Renu, ki sta si stoletja stala sovražna nasproti. Prav tako je pa dvomljivo, da bi zgolj vojaški mimohodi in plapolajoči prapori premostili prepade med narodi.

Kongres v Moskvi

V ponedeljek je v Kremlju pričel z zasedanji kongres za mir. Zborovanj se udeležuje okrog 2000 odposlancev opazovalcev in gostov iz 100 dežel. Z velikim številom zastopnikov so navzoče tudi Združene države, Vel. Britanija, Francija, Italija, Indija, Japonska in Jugoslavija. Pripomniti je pa treba, da se to mirovno zborovanje ne vrši na kaki uradni višini ministrov, marveč so bolj zastopane razne levičarske Zveze za mir.

Na dnevnem redu so vprašanja o posledicah razorožitve v političnem in tehničnem oziru. Razgovori se bavijo tudi s pravnimi, kulturnimi in etničnimi problemi, ki so v zvezi z razorožitvijo. Člani se predvsem zavzemajo za ukinitve vseh jedrskih poskusov.

Ob eksploziji ameriške megatonske bombe

V torek po polnoči so Združene države spustile v zrak nad otokom Johnstonom v Pacifiku vodikovo bombo, ki je nosila s seboj razstrelivno silo ene megatone trinitrotoluola. Ena megatona predstavlja milijon ton. Nekateri opazovalci sodijo, da je imela jedrska bomba, katero so pognali v zrak z raketo Thor, celo deset megaton. Bomba je eksplodirala v višini 300 km. Noč je nenedoma postala svetla kot dan od Havajskega otočja do Nove Zelandije pri Avstraliji.

Glavni namen tega poskusa v jonosferi, to je v tistih zračnih plasteh, ki so sestavljene iz redkih plinov, je bil ugotoviti, ali moti razstrelitev radijske zveze. Poskus je to podmeno ugotovil kot resnično. Vse valovanje radijskih žarkov je bilo v hipu pretrgano, kot da bi se pojavila luknja v visokem ozračju. Prav to pa je velikega strateško-obrambnega pomena. Takšna »luknja« namreč pomeni,

da bo nemogoče z zemlje usmerjati vodljive izstrelke, naperjene proti državi, ki se prej zavaruje s tako atomsko razstrelitvijo. Moskovski radio je poročal o ameriškem poskusu z besedami »Zločin se je izvršil«.

—0—

BOGATI DOHODKI

Rimska poslanska zbornica je te dni razpravljala o proračunu ministrstva za turizem in šport. Proračun izkazuje, da so lansko leto prinesli turisti v Italijo visoko vsoto 472 milijard lir. Dotok turistov je znašal 19 milijonov oseb, kar je za 5 odstotkov več kot predlanskim. Med turisti zavzemajo prvo mesto Nemci in Švitarji, ki prav radi prihajajo v Emilijo in Lacij. Bolj proti zadnjemu mestu so Avstrijci, in sicer zaradi propagande glede Južne Tirolske. Značilno je tudi, da uporablja več kot 70 odstotkov turistov lastna prometna sredstva, največ avtomobile.

SE TO MANJKA!

Doslej smo poznali ponarejena vina, mleko in celo mineralne vode; uživali smo ponarejeno meso, klobase, kruh in tudi paradiznike. Ob vseh teh sleparskih nadlogah je imel človek vsaj tiho upanje, da bo želodčne čire in trebušna vnetja mogel zdraviti z uspešnimi zdravili. Na, pa se ti še ta spaček izmaliči.

V Macerati je namreč policija odkrila kar cel laboratorij, kjer so zdravila na debelo ponarejali. Zaplenila je za 20 milijonov spakodanih zdravil pri trgovcu Broziju. Mož je prodajal pobarvano vodo kot drage specialitete. Dozdaj smo si kvari rili želodce s pokvarjenimi živili, zdaj si jih bomo pa še s sleparskimi zdravili.

Bidaultovi nameni

George Bidault, ki je bil štirikrat francoski ministrski predsednik in dvakrat zunanji minister, je dal dnevniku »New York Times« zanimive izjave. Bidault velja danes za voditelja tako imenovanega »Narodnega odpornega sveta«, ki se bori proti De Gaullovi politiki. V svoji izjavi časnika je Bidault napovedal skorajšnji konec De Gaullovega gospodstva. Prav on s svojo nacionalistično organizacijo ima namen, da ga strmoglavi. Pristavil je še, da ni nikakršen naslednik zaprtega generala Salana in da tudi ni nikoli prejemal od podtalne organizacije OAS kake denarne podpore.

Vse te izjave pa Bidaultu prav nič ne pomagajo. Vzeli so mu poslanski mandat in tudi proti De Gaullo ne bo nič opravil.

Hitlerjeve sence

Neverjetno, a resnično je, da je v zapadni nemški republiki še vedno dosti hitlerjanskih priganjačev na zaupnih in visokih mestih. Samo v pravosodni službi je nad 5000 sodnikov in državnih pravdnikov takih, ki so sodili pod nacističnim režimom nedolžne ljudi. Danes isti gospodje zopet krojijo pravico; po kakšnem merilu, se vpraša človek.

Zdaj je prišlo na dan, da je bil sedanji glavni državni pravdnik dr. Wolfgang Fränkel že v »tretjem rajhu« državni pravdnik na sodnji v Lipskem. To se pravi, da je najvišji pravni uradnik bonnske demokratične republike mož, ki bi se moral sam obsoditi. Pa se ni! Vztrajal je na svojem dobro plačanem in zaupnem mestu, dokler mu ven darle niso namignili, naj prosi za upokojitve. Mož, ki je delil pravico na dva kraja, bo užival visoko pokojnino, bogve kateri potomci njegovih žrtev pa stradajo po svetu. To je pravica!

Samoupravna dežela

Res, prav hude so porodne bolečine ob rojstvu nove dežele Furlanija-Juljska Benečija. Mnogi, ki so bili prej zanjo, se zdaj odločno protivijo in obratno. Različna mnenja se pojavljajo tudi v tistih strankah, ki se najbolj zavzemajo za ustanovitev nove dežele.

V nedeljo je sklicala demokrščanska stranka zborovanje v pokrajinskem merilu. Shoda v Gradiški kateremu je predsedoval goriški poslanec Martina, so se udeležili tudi strankini prvaki iz Trsta in Vidma. Razprava se je vrtela predvsem okrog deželne statute in o predlaganih spremembah. Vsi so bili za deželo, a vsak za stopnik je potiskal svojo pokrajino v o spredje. Nihče pa ni predlagal, kako naj bi se teoretično priznane pravice Slovencev tudi dejansko uresničile.

Po drugi strani pa imamo poročilo iz Vidma. V ponedeljek se je na sedežu demokrščanske stranke zbral Odbor za obrambo Furlanije. Vsi navzoči videmski parlamentarci in zastopniki vladnih strank so sklenili, da bodo šli vsi župani še ta teden protestirati v Rim proti vladi, če bo še nadalje vztrajala pri razdelitvi pokrajine na levi in desni breg Tilmenta. S trobarvnim pasom okrog trebuha bo 123 županov nastopilo proti vladi. Demokrščanski poslanci iz pokrajine so pa zagrozili z odstopom, če se bo razbijala enotnost videmske pokrajine v Videm in Pordenone.

Preskočimo spet v Gorico. Zveza industrijcev je razposlala v Rim in vsem poslancem vladnih strank strokovno poročilo, v katerem dokazuje da predvidena finančna sredstva za našo deželo ne bodo zadostovala. V poročilu zahteva Zveza tudi posebne odločbe za goriško pokrajino. Ostati mora na primer prosta cona in se raztegniti na vse goriške občine.

Za dobo desetih let se morata določiti dve milijardi letno za povzdigo industrije, kmetijstva in turizma. Povečati se mora krožni sklad za industrializacijo. Dosedanje industrijske naprave v Tržiču in okolici morajo ostati nedotaknjene.

Čudni novi svetovi

V čudovitem in neskončnem osvetju se vrti na milijarde zvezd, ki so milijonkrat večje od našega sonca. Poleg teh nepojmljivo velikanskih orjakov odkrivajo zvezdoznanci tudi pritlikavne svetove, prave smeti v brezbrežnem vsemirju. Doslej so ugotovili položaj 500 majhnih zvezd. Najmanjšo pa so ugledali skozi teleskop mountpalomarske zvezdarne v Kaliforniji. Zvezdica ima komaj polovico luninega premera, se pravi komaj nekaj nad 1700 kilometrov. Zato vzbuja občudovanje njena oddaljenost od naše zemlje.

Zvezda, ki nima še imena, leži blizu Plejad v ozvezdju bika. Oddaljena je pa več kot 400 svetlobnih let. Te strahovite razdalje si skoraj ne moremo predstavljati. Eno svetlobno leto je namreč enako dolžini poti, ki jo preleti svetloba s hitrostjo 300 tisoč kilometrov na sekundo. Ta najmanjša zvezda vesoljstva spada med telesa z najvišjo gostoto. En kubični centimeter njene gmo-te tehta 170 tisoč kilogramov. Za nas zopet nedoumljivo. En naprtnik snovi, pa na tone teže! Naš pritlikavec ima pa še eno posebnost, in sicer, da je dosti bolj vroč od sonca. Sončna temperatura znaša na površju 6000 stopinj. Proti sredini sonca se pa ceni na 40 milijonov stopinj. No, in naša zvezdica še prekaša to peklensko vročino. Sveti se pa v sinje-belkasti svetlobi in

spada v vrsto belih pritlikavk. Prav ta belkasta barva svetlosti pa pomeni, da je zvezda stara na milijone let in da se še vedno ohlajuje in krči, ker kaže tako izredno gostoto. Zvezda že umira tam na robu neskončnosti, a njeno počasno umiranje bo nemara trajalo še milijone let in bo še prej videlo rojstva novih svetov.

—0—

KONFERENCA V KAIRU

V ponedeljek je Abdel Naser v Kairu slovesno odprl gospodarsko konferenco nezvezanih držav. Prisotnih je 200 ministrov in gospodarskih strokovnjakov iz 35 držav. Med njimi so tudi predstavniki Jugoslavije in Združenih narodov. Po večini so zastopane države iz južne Amerike, Afrike in iz južne Azije. Namen konference je izdelati načrt za gospodarsko sodelovanje in za enakopravnost vseh držav v svetovnem gospodarstvu.

Prav ta zadnji poudarek, katerega omenjajo kairski dnevniki kot geslo te gospodarske konference, zveni kot opomin državam, ki so povezane v zapadni gospodarski skupnosti, kot so CECA in slične. Obenem pa je tudi migljaj vzhodnemu gospodarskemu bloku pod vodstvom Sovjetske zveze, da se hočejo nevezane države gospodarsko krepiti ne glede na obstoječe bloke.

Tržaškega

NSZ SE BO RAZPUSTILA

V četrtek prejšnjega tedna se je v Trstu sestel aktiv Neodvisne socialistične zveze. Tajnik Laurenti je poročal o odnosih med NSZ in KPI ter Italijansko socialistično stranko ter o spremembah, ki so v zadnjih letih nastale v obeh omenjenih strankah tako v tržaškem kot v vsedržavnem merilu.

Zaradi teh sprememb, ki se v glavnem tičejo razvoja destalinizacije in ureditve ter izboljšanja odnosov med jugoslovanskimi in italijanskimi komunisti ter socialisti, je po Laurentijevem mnenju nastalo vprašanje, ali je še potreben obstoj Neodvisne socialistične zveze. Dosedanji tajnik je mnenja, da nadaljnji obstoj posebne levičarske stranke, kot je NSZ, ni več potreben. Zato je predlagal, naj se organizacija razpusti. Članom pa da je treba svetovati, naj vstopijo v vrste komunistične ali socialistične stranke.

Z Laurentijevimi izvajanci so se strinjali tudi udeleženci zborovanja. Aktiv je nadejal bil mnenja, naj se stranka razpusti še pred občinskimi volitvami, ki bodo jeseni v Trstu. Iz tega izhaja, da NSZ ne bo pri teh volitvah postavila svoje kandidatne liste.

S tem predlogom bo vodstvo seznanilo še strankine odbore po posameznih mestnih predelih in vaseh, nato pa bo sklican občni zbor, na katerem se bo NSZ tudi formalno razpustila.

V slovenskih tržaških krogih je vest o razpustitvi Neodvisne socialistične zveze vzbudila veliko zanimanje in tudi presenečenje. Gre vsekakor za važno in pomembno odločitev, ki neposredno ali posredno zaniমা vso slovensko manjšino, saj je znano, da je bila NSZ dejansko — če že ne formalno — slovenska politična organizacija in kot takšno so jo smatrali tudi Italijani.

Mnogi se najprej sprašujejo, ali je za manjšino koristno, če se odpoveduje lastnim, narodnim strankam. Vprašujejo se nadalje, ali je za manjšino koristno, če se Slovenci neorganizirano vključujejo v organizirane velike italijanske stranke. V vsej dosedanji manjšinski in slovenski zgodovini se vsekakor prvič dogaja, da se razpušča stranka, ki je dejansko igrala važno vlogo med našim ljudstvom. In to v korist dveh sicer ideološko in svetovnonazorsko sorodnih, a vendarle izrazito italijanskih strank.

MATURE

S slovensko pismeno nalogo se je končala prva polovica maturitetnih izpitov na klasični in realni gimnaziji, na učiteljski in trgovski akademiji. Izpitne komisije so si deloma že ustvarile sliko o zrelosti naših maturantov. Pismene naloge pa še niso odločilne za izid matur in dokaz zrelosti posameznih kandidatov. Kakšni so njih uspehi, je seveda še uradna tajnost.

Danes se začne ustna izpraševanja, ki naj z osebnimi stiki med izpraševanci in abiturienti pokažejo splošno zrelost, ne golo predmetno pripravo dijakov. Ustni izpiti bodo trajali tja do 20. julija. Kakor kaže, bodo ustni izpiti padli prav v juljsko vročino, medtem ko se je med pismenimi še moglo dihati.

Kakor smo opazili iz zunanjih znakov, so

izpitne komisije na naših šolah precej dobrohotno naklonjene dijakom. Zato jim priporočamo, naj se ne dajo zavesti od kakih šušljanj in govoric v paniko in strah. Brezpredmetne so tudi različne kombinacije, ki so že v preteklosti povzročile brez potrebe slabo kri.

Maturantje naj se zavedajo, da odgovarjajo skupnosti pravičnih ocenjevalcev, kakor so tudi ti uverjeni, da imajo pred sabo človeka in ne zgolj avtomat, ki odgovarja na pritisk gumba. S temi željami voščimo vsem našim maturantom povoljne izide matur!

TRŽAŠKI VELESEJEM

Konec prejšnjega tedna se je zaključil tržaški mednarodni velesejem. Sejemske prireditve so se končale s sestankom predstavnikov trgovinskih zbornic iz treh Benečij, ki se ga je udeležil tudi podtajnik v ministrstvu za industrijo in trgovino.

V jugoslovanskih krogih so s potekom letošnjega velesejma kar zadovoljni. Kontingent za uvoz blaga iz Jugoslavije je letos znašal 550 milijonov lir. Skoraj polovica te vsote, in sicer 250 milijonov, bo izrabljena za uvoz goveje živine, z ostalo vsoto pa bodo uvozili v Italijo ribje in mesne konzerve, suho meso, konopljo in nekatere surovine. V jugoslovanskem paviljonu je bilo precej zanimanja za pohištvo in montažne hiše. Splošno mnenje pa je bilo, da so letos Jugoslovani razstavili na velesejmu vse tiste artikule, za katere je na italijanskem trgu največ povpraševanja.

Devin:

HUDA PROMETNA NESREČA

Na državni cesti v bližini Devina se je v torek dopoldne zgodila huda prometna nesreča. Tržaški avtomobil, ki ga je vozil 31-letni Giulio Termini in v katerem so bili še njegova žena ter dva otroka, stara 4 oziroma 3 leta, je na ovinku zadel nekega vespista, ne da bi mu prizadel nič hujšega. To pa je vozača tako zmedlo, da je zgubil oblast nad vozilom. To je nato treščilo naprej v neki goriški avto, ki je vozil v isto smer, nato pa krenilo v levo smer ceste, in sicer prav v trenutku, ko je nasproti prihajal avto, v katerem sta bila dva francoska visokošolca.

Trčenje je bilo neizogibno. Tržaški avto je s kolesi navzgor obtičal nad sprednjim delom francoskega vozila. Tržačan je bil na mestu mrtev. Njegovo ženo in otroka ter oba študenta so odpeljali v tržaško bolnišnico, kjer so vsem ugotovili manjše ali hujše rane.

KOLONIJI DEVINSKO-NABREŽINSKE OBČINE IN SDD

V ponedeljek 9. t. m., je kakih 100 dečkov odšlo v gorsko počitniško kolonijo, ki jo vodi devinsko-nabrežinska občinska uprava. Dečki bodo prebili mesec dni v Rigolatu v Karniji. Prihodnji mesec pa bo v istem kraju letovalo približno enako števílo deklic.

—0—

V osnovni šoli v Devinu je tudi letos kolonija, ki jo organizira in vodi Slov. dobrodelno društvo iz Trsta. Tudi tu sta pred

videni dve izmeni, prva za dečke, druga za deklice. Vsem želimo, da bi srečno in veselo preživeli počitnice ob morju ali v prijetnem gorskem zraku.

† FRANC RAMOVŠ

V sredo je po kratki bolezni umrl g. Franc Ramovš, ravnatelj znane tržaške poštvalne agencije »Aurora«. Bilo mu je 79 let. Podjetnega in sposobnega rojaka bomo v tržaških slovenskih krogih hudo pogrešali.

Užaloščeni družini izrekamo globoko občuteno sožalje, pokojniku pa naj sveti več na luč.

Izrazom sožalja se pridružujeta uredništvo in uprava Novega lista.

OBVESTILO KMEČKE ZVEZE

Od ponedeljka, 16. t. m., dalje bodo uradi Kmečke zveze v Trstu, ul. Geppa 9, odprti vsak dan od 8. do 14. ure, razen ob četrkih, ko bo veljal tale urnik: od 8. do 13. in od 16. do 19. ure.

PREJELI SMO IN OBJAVLJAMO:

V nedeljo, 8. t. m., je bil v Trstu ustanovni občni zbor novega slovenskega kulturnega društva »MISEL IN DELO«.

To društvo bo razvijalo kulturno-prosvetno delo med naprednimi tržaškimi Slovenci, branilo slovenske narodne pravice, gradilo slovensko narodno solidarnost ter pospeševalo družabnost med slovenskim življem v Italiji.

Začasni sedež društva je v Trstu, ulica Mazzini 32/I.

Beneška Slovenija

ČEDAD

Prejšnji teden je obiskala jugoslovansko-italijansko mejo pri Čedadu italijanska diplomatska delegacija, ki se bavi s tem vprašanjem. Sestala se je tudi z jugoslovansko obmejno komisijo. Kakor se govori, sta obe komisiji sprejeli nekaj odločitev, ki se tičejo popravkov v omenjenem obmejnem pasu.

Vsako poletje prinese vedno nove predloge in načrte za povzdigo turizma tudi v vaseh, ležečih proti Matajurju in Kolovratu. Dostikrat ostane žal samo pri načrtih, zlasti kadar gre za sodobno ureditev cestnega omrežja.

Oblastva v Čedadu so se tudi letos nekam zganila. Sprejela so predlog, da se izpelje posebna turistična razgledna cesta, ki se bo vila s Stare gore proti Dreki. Dotaknila se bo vseh razglednih točk. Tekla bo deloma po hrbtu Huma in Kolovrata. Po večini bodo uporabili staro cesto in jo uredili za avtomobilski promet.

Podržavljene bodo tudi ceste iz Čedada v Čento in ona, ki vodi iz Čedada v Krmin. Cesto, ki teče po levi strani Nadiže, bodo pa v kratkem asfaltirali do Purgesima. Stroški so preračunani na 49 milijonov lir.

TRUŠNJE

Včasih je zelo slabo in napak, če je človek preveč uslužen. To bridko resnico skuša na lastni koži naš sosed Renato Krajnik. Prišel bo pred sodnijo nič manj kot z obtožbo, da je sokriv umora, pa čeprav ni nikomur skrivil lasu. Zadeva je bila takšna. Krajnik je lastnik preprosto prirejene žičnice za spuščanje drv v Uršnem bregu. V začetku februarja je bilo, ko je dovolil 26-letnemu delavcu Trušnjaku, da se sme prijeti za voziček žičnice in se spustiti v dolino. Že po nekaj metrih hitre vožnje se utrže žica in nesrečni Trušnjak je treščil na

NADŠKOF MED SLOVENSKIMI VERNIKI

V nedeljo popoldne je goriški nadškof msgr. Pangrazio prišel med slovenske vernike, ki so se zbrali v Katoliškem domu v zelo velikem številu.

Pri vходу je nadškofa pozdravil starosta slovenske duhovščine msgr. Novak. V dvorani se je nato razvijal spored, slavnostne akademije s pevskimi točkami cerkvenih zborov okoliških vasi. Marijine družbe in okteta »Planike«. Dobro in disciplinirano so nastopili zlasti fantje iz Jazbin in okteta iz Pevme.

Med pevskimi točkami so otroci ljubko pozdravili nadškofa in mu izročili šopek cvetic. Glavni nagovor je imel msgr. Močnik, ki je poudaril zvestobo slovenskih vernikov Cerkev in dodal tudi, da Slovenci nimajo še v javnosti praktično izvedenih vseh pravic. Nato je v slovenščini raztolmačil prisotnim pomen visokega obiska. Govoril je tudi zastopnik katoliških laikov.

Proti koncu je stopil na oder nadškof, ki se je najprej opravičil, da ne zna slovenski. Dodal pa je, da bo pri prihodnjem obisku že spregovoril tudi v jeziku slovenskih vernikov, čeprav morda še s kako napako. Obljubil je tudi, da se bo zavzemal za pravice Slovencev, kajti oni da zanj ne pomenijo manjšine v nadškofiji, marveč popolnoma enakopraven in njemu ljub del.

- Kanalska dolina

tla in se pobil do smrti. Gospodar se mora zdaj zagovarjati, čemu je dovolil delavcu uporabo žičnice.

TRBIZ

V petek ponoči je prišlo do hude avtomobilske nesreče prav na železniški postaji. Ameriški vojak Robert Nelson se je z običajnim dolgim avtom in z običajno hitro vožnjo pripeljal iz Verone na izlet. Dirjal je po asfaltni cesti nad postajo. Kar nenadoma zdrkne vozilo s ceste in se zvali po travnatem nasipu, prebije ograjo in trešči prav na tračnice. Nelson je hitro skočil iz le malo poškodovanega avta. V nekaj sekundah bi moral po voznem redu privoziti tovorni vsak v smeri proti Zabnicam. Vojak daje znamenja, naj se ustavi. Ni šlo! Komaj, da je revež odskočil v stran. Lokomotiva je pa mečkala in porivala avto par sto metrov pred sabo proti nadvozu, s katerega je avto treščil na spodnjo cesto in se dobesedno sesul v kosce. Ameriškega vojaka so najprej prepeljali v bolnišnico v Beljak, od koder ga je helikopter odpeljal v Verono, kjer so mu ugotovili hudi možganski pretres.

ZANIMIVA KNJIGA

Prejšnji mesec je izšla v Tolmezzu zanimiva knjiga, vodič po Kanalski dolini in Trbiški okolici. Naslov se glasi »Il Tarvisiano«. Publikacija, ki zasleduje v prvi vrsti turistične cilje, je uredil inž. Tren s podporo trbiške občine in turističnega društva.

Poleg zemljepisnih in zgodovinskih orisov Trbiža in okoliških gorskih vrhunccev, bomo tudi nad dvajset strani legend in pesmi. Odličen je opis raznih industrij in rajbelskega rudnika. Po sodbi strokovnjakov je ta izdaja ena najboljših monografij dela vidijske pokrajine — nikakor pa ne Furlanije, kot se pogosto navaja v knjigi sami.

vernikov, katerim sta že slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod pokazala pot k veri in omiki. V drugem delu svojega nagovora je nadškof razvil tri programatične točke za razvoj in poglobitev verskega življenja med Slovenci.

Za zaključek so združeni zbori zapeli še Prešernovo Zdravljico in Marija, skoz' življenje, nakar je nadškof prisotnim podelil svoj blagoslov.

DRUŽINSKI DAVEK

Naše brave smo že opozorili, da je občina znižala občinski davek. Pravzaprav je zvišala neobdavčljivi dohodek od 270 tisoč na 400 tisoč lir. Občinska uprava je dala posebno pojasnilo v tem smislu.

Kot praktični vzgled navaja družino štirih članov, ki razpolaga z letnimi dohodki 780 tisoč lir. Doslej je družina s temi dohodki plačevala skoro 5000 lir družinskega davka. Po novem načrtu pa bo obdavčena komaj s par sto lirami. S temi olajšavami se bodo občinski dohodki znižali za 30 milijonov. To vrzel upa občina, da bo zamašila s strožjim pregledom bogatejših davkoplačevalcev.

OSEBNE SPREMEMBE

Od lanskega meseca septembra dalje je opravljal službo kurata v civilni bolnišnici na Sempeterski cesti g. Artur Zaletel. Te dni je pa zaradi bolezni odstopil. Po njegovem odhodu je želja vseh slovenskih bolnikov, da bi nadškof imenoval poleg italijanskega tudi stalnega slovenskega kaplana v bolnišnici.

SMRT

Prejšnji teden je umrl v Gorici 74-letni upokojenec Karel Paludetto. Bolehal je sicer že več časa, a ni kazalo, da ga bo takoj kmalu strlo. Pokojnik je oče gospodične Nives, profesorice na slovenskih višjih srednjih šolah v Gorici. Pokojnik naj uživa večni mir. Užaloščeni družini izrekamo občuteno sožalje.

MERNIK

Iz našega skrajnega konca se pa res še nismo dolgo oglašili. Če bomo še kaj dolgo oklevali, se niti ne bomo več mogli, ker nas je vedno manj. Dekleta odhajajo iz vasi ali v službe ali se pa drugam omožijo. V zadnjih letih jih je zapustilo rodno vas kar 15. Fara počasi izgineva.

Sicer pa že število otrok to pove. V šoli jih je le devet. Seveda je v šoli vse italijansko, otroci so pa slovenski. Zato se pa pri nas dogaja, kar se niti pri kakih Bulumbih sredi črne Afrike ne, da mora veroučitelj - Slovenec razlagati slovenskim otrokom verske resnice v drugem jeziku. Take gorostasnosti se redko slišijo. Potem pa še pravijo, da je vse pravično urejeno in da uživa slovenska etnična skupnost vse pravice.

Določeni elementi znajo tudi tako prepričevati in ustraševati starše, da ne dajo otrok v slovensko šolo, potem pa trobijo v svet. Da ljudstvo samo ne mara slovenskih šol. Kam bomo prišli po tej poti »pravičnosti«!

Pa da ne bomo samo tarnali, povejmo še, da smo po dolgem času le prišli do vodo-voda in kanalizacije. Pridelki kažejo tudi še dobro, le tokaj se je osul. Kljub temu

Iz Goriške

upamo, da bomo jeseni točili dobro kapljico in da se bodo tudi naše šolske razmere izboljšale, o čemer pa bomo še pisali

OBMEJNI PREHODI

Številke za prvo polletje letošnjega leta so pokazale, da se gibanje prebivavstva preko meje vedno bolj stopnjuje. V goriški pokrajini je šlo preko obmejnih blokov z redno prepustnico 117.105 italijanskih in 375.709 jugoslovanskih državljanov. Če prištejemo še osebe s potnimi listi, dobimo pa število 591.115 oseb.

V mesecu juniju je pa mali obmejni promet dosegel takšen razvoj, kot še nobeno leto doslej. Preko vseh blokov od Brd do Krasa je prestopilo mejo 33.409 italijanskih in 81.903 jugoslovanskih državljanov. Samo pri Rdeči hiši je znašal prehod 12.010 oseb.

PODGORA

Tista naša slavna »pašarela« čez Sočo je še vedno predmet živahnih razgovorov. Vsi smo že bili veseli, ko se je raznesla vest, da bodo začeli popravljati ta mostiček, ki je za vse naše delovne ljudi prave življenjske važnosti. Veselje pa je bilo le prezgodnje, kajti zdaj vidimo, da so spet vsa dela zaspala.

Ne vemo, kaj misli naš občinski svet. Vso skrb posveča mestu, kar priznamo za pravilno, a tudi z okoliškimi vasi, ki spadajo pod mesto, ne bi smeli tako po mačehovsko ravnati. Tu je pereča zadeva tudi z javnim smetiščem. Odkladanje odpadkov bi se moralo urediti na kak način. Prav potrebni so tudi odtočni kanali za greznice. Naša farna cerkev je tudi potrebna popravil. Občina je priskočila na pomoč pri ureditvi Marijine kapelice v bregu za Britofom. Prav je to in fari v okras, a središče farnege življenja je župna cerkev in njej je treba posvetiti glavno skrb. To je pa v prvi vrsti dolžnost občine in ne samo vernikov, ki so obenem tudi davkoplačevalci.

SOLSKI USPEHI

Na Nižji srednji šoli v Gorici so izdelali nižji tečajni izpit sledeči dijaki: Hvala Zdenko (odličnjak), Klanjšček Sergij, Nanut Mirko, Pavlin Igor, Pellegrin Edi, Rosi Levin, Soban Bernard, Tence Boris, Tomažič Jurij, Troha Bogdan, Bric Nevenka, Brisko Tatjana (odličnjakinja), Budal Nevica (odličnjakinja), Devetak Aleksandra, Koren Silvana, Maraž Lucija. 7 dijakov je bilo zavrženih; ostali dijaki imajo popravne izpite.

Na Strokovni šoli v Gorici so izdelali zaključni izpit sledeči dijaki: Buiatti Marij, Ferletič Karel, Figelj Miroslav, Gergolet Gabrijel, Peteani Jurij, Peterin Danilo (odličnjak), Prešeren Janko (odličnjak), Roner Marjan, Ursič Emil, Černic Marija, Cijan Milena (odličnjakinja), Devetak Lidija, Fiegel Milojka, Gravner Sonja, Marusič Nadja, Pavletič Mirjam (odličnjakinja), Petejan Mirela, Volčič Albina. 3 dijaki so bili zavrženi; ostali dijaki imajo popravne izpite.

RAZPIS ZA PRIJAVE V SLOVENSKI DIJAŠKI DOM V GORICI

Starši, ki nameravajo vpisati svoje otroke v šolskem letu 1962/63 v Slovenski dijaški dom kot redne ali zunanje gojence, morajo vložiti prošnjo za sprejem na posebnih tiskovinah, ki jih dobijo pri Upravi zavoda.

Prošnje za sprejem v Slovenski dijaški dom se sprejemajo neprekinjeno do izpolnitve vseh razpoložljivih mest.

Vsa ostala pojasnila in navodila prejmejo posilci pri upravi Slovenskega dijaškega doma v ul. Montesanto 84 vsak delavnik od 10. do 12. ure.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Umril je William Faulkner

Dne 6. t. m. je umrl v mestecu Oxford v ameriški državi Mississippi slavní ameriški pisatelj William Faulkner. Zadel ga je srčna kap. Star je bil šele 64 let. Kot znano, je dobil Faulkner leta 1950 Nobelovo nagrado za literaturo, a že prej je zaslovel po vsem svetu in njegove knjige so prevajali v vse jezike. Nobelova nagrada je bila samo potrdilo za že priznane kvalitete njegovega pisanja. Pri podelitvi Nobelove nagrade v Stockholmu je Faulkner s sijajnim kratkim nagovorom izrazil svojo vero v individualne človekove vrednote nasproti totalitarizmu, ki jih ogroža.

William Faulkner je eden največjih pripovednikov ameriške književnosti vseh časov. V nasprotju z mnogimi drugimi ameriški pisatelji, ki so postali popularni po vsem svetu, je njegovo pisanje težko in miselno ter psihološko poglobljeno. Čeprav je v njegovih romanih in novelah tudi polno akcije, je vendar posvečal glavno pozornost predvsem risanju okolja in njegovega vplivanja na človeka. Imenitni so njegovi opisi narave in ljudi v južnih predelih Združenih držav, zlasti v državah ob velikem Missisippiju, kjer se je Faulkner tudi rodil in kjer se je čutil doma. V svojih knjigah je bil pravičen tudi do usode črncev na jugu, kjer je rasizem še močan. V raznih njegovih romanih in novelah najdemo pretresljive prikaze trpljenja črncev zaradi surovosti in nevednosti belih ljudi. Močan odmev pa ima v Faulknerjevih romanih tudi tradicija. Rad je opisoval aristokratske in še močno anahronistične like nekdanjih polkovnikov in lastnikov plantaž, ki so se le težko vživljali v nove razmere v znamenju industrijske civilizacije in demokracije. Življenje je presojal predvsem s tragičnega zornega kota, s čemer se je postavil v čudno in značilno nasprotje s tipičnim ameriškim optimizmom. Zato je Faulkner po svoji tematiki steer eden najbolj intimnih ameriških pisateljev. Hkrati pa ameriški miselnosti eden najbolj tujih. In tako tudi ni čudno, da so bile njegove knjige bestsellerji pri vseh narodih, v katerih jezike so bile prevedene, samo ne v Ameriki sami. Tam je ostal sorazmerno malo znan in ni vzbujal posebne pozornosti v literarni javnosti niti po prejemu Nobelove nagrade, za kar pa mu očitno tudi ni šlo. Sam se je umikal žarometom javnega zanimanja ter se je zatekal rajši v samoto na svojem bujnem, eksotičnem in tragičnem jugu, ki ga je ovekovečil tako, kakor še nihče pred njim. V mnogih pogledih je bil sam podoben tragičnim in nekoliko anahronističnim aristokratskim osebnostim v svojih romanih.

Več del tega znamenitega ameriškega pisatelja je preveden tudi v slovenščino. Razen krajših del, raztresenih po revijah in listih, sta prevedena njegova romana »Svetloba v avgustu« in »Divje palme«. V eksperimentalnem gledališču v Ljubljani pa so uprizorili njegovo dramo »Rekvijem za vlačugor«, s katero je omenjeno gledališče gostovalo svoj čas tudi v Trstu.

Ameriški tisk je poročal nekaj zanimivih podrobnosti o smrti tega pisatelja-kmeta, ki je razkril svetu stvarnost globokega ameriškega juga.

Umril je v bolnišnici malega mesta Oxford, v državi Mississippi, kamor je postavil Faulkner do najmanj mnogih svojih romanov in novel.

Faulknerja so pripeljali v bolnišnico nekaj ur pred smrtjo. Zdravniki so izjavili, da je umrl zaradi srčne kapi. Umril pa je mirno. Ob smrti sta bili pri njem njegova žena Estelle in njena sestra Dorothy Oldham. Njegova edina hčerka Jim Summers, žena nekega odvetnika iz Charlottesville, v državi Virginija, je takoj z letalom odpotovala v Oxford, ko je zvedela, da se oče slabo počuti, vendar pa ga je našla že mrtvega.

William Faulknerja so pokopali v soboto v Oxfordu. Pogreb je bil čisto zaseben. Navzoči so bili samo sorodniki in pisatelj z založnik Bennet Cerf. Kot vedno, se tudi tokrat 8.000 prebivavcev mesteca Oxford ni vsiljevalo Faulknerjevemu. Prej se niso mešali v njegovo zasebno življenje in zdaj so dopustili, da so ga v miru in nemoteno pokopali, kot bi bil tudi sam želel. Pogrebni sprevod je sestavljal le 16 avtomobilov, ki so se usmerili proti pokopališču po poti, po kateri se je Faulkner navadno sprehajal ob popoldnevih, pri čemer je pogosto s sklonom glave pozdravil tudi neznance, a se nikoli

ni ustavil niti s prijatelji, da bi kaj več poklepetal z njimi.

Cerkveni pogrebni obred je obhajal župnik episkopalne cerkve svetega Petra, prečastiti Duncan Gray. Obred je bil čisto zaseben in opravil ga je v stanovanju pokopnika. Pisatelj so pokopali med dvema hrastoma na pobočju ilovnatga griča, na katerem leži oxfordsko pokopališče. Med pogrebi sta bila tudi dva črnca, dolga leta njegova zvesta služabnika.

Faulkner se je zadnjič pojavil v javnosti 17. maja letos, ko je imel na univerzi države Virginija predavanje o ameriški literaturi. Imel je namreč katedro za ameriško literaturo na tej univerzi. Toda večino svojega časa je preživel na svoji ogromni kmetiji v bližini mesteca Oxford, po kateri je delal dolge sprehode na konju in se pogovarjal z domačini, ki so mu več kot enkrat dali snov za njegova literarna dela. Sovražil je mestno življenje in se ponašal s tem, da je prvič in zadnjič v svojem življenju oblekel večerno obleko samo tisti dan, ko mu je švedski kralj v Stockholmu izročil Nobelovo nagrado. Nikoli tudi ni skrival svojega zaničevanja za poklicne pisatelje. Večkrat je pripovedoval, da je napisal svoje, morda najbolj znamenito delo »Sanktuarij« leta 1931 samo zato, ker je potreboval denar. Na univerzi Virginija je predaval o ameriški literaturi samo takrat, kadar se mu je zljubilo. Njegova predavanja so bila zato zelo redka. Osebnost je bil skromen in ni iskal slave. Zanimivo pa je, da je bilo ime, s katerim je postal slaven, namreč Faulkner, plod tiskovne napake. V resnici se je namreč pisal William Falkner. Toda pri tiskanju njegove prve knjige je stavec po pomoti vstavil za črko »a« v njegovo ime še črko »u«, tako da je postal Falkner nehoti Faulkner, kar je potem tudi ostal.

Vse svoje življenje je William Faulkner ohranil nastop in navade podčloveškega človeka. Na zvita vprašanja časnikarjev je vedno odgovarjal preprosto, a njegovi odgovori so bili le dozdevno naivni. V govoru je vedno oddržal naglas iz Missisippija, svoje rodne dežele. Ko so ga letos aprila povabili na banket, ki ga je priredil predsednik Kennedy v Beli hiši vsem ameriškim Nobelovim nagrajencem, je Faulkner povabilo odklonil. Ko so ga časnikarji vprašali, zakaj je odklonil laskavo povabilo, je odgovoril, da je nekoliko predaleč v Washington, da bi šel tja samo zato, da bi jedel. Med pisatelji ni imel poznanstev in tudi z založniki ni iskal stikov. Le poredke je odgovarjal na njihova pisma.

Rodil se je v stari aristokratski družini v Ripleyu v Missisippiju v septembru 1897. Njegova družina, ki je bila nekdanj bogata, je doživela gospodarski propad v ameriški državljanski vojni. Tako je Faulkner raste v vzdušju žalovanja za »dobrimi stari časi« in domotožja po nekdanjem blišču. Kljub temu je zelo ljubil svoj jug, kjer je preživel večino svojega življenja. Le redkokdaj se je zganil od tam, v nasprotju s Hemingwayjem, ki je zelo rad potoval in je umrl skoro točno leto dni pred njim.

—0—

Operete na gradu Sv. Justa

Tudi letošnje poletje bodo priredili na tržaškem gradu ciklus operet pod skupnim nazivom »Tržaško operetno poletje«. Prva predstava bo v soboto, 28. julija, ko bodo igrali Schubertovo opereto »Pri treh mladenkah«. V njej bodo nastopili tenorist Gianni Poggi, sopranistka Franca Duval, komik Elvio Calderoni in Sandra Ballinari. Isto opereto bodo ponovili v torek 31. julija, v petek 3. in v sredo 8. avgusta. Druga opereta na programu »Tržaškega operetnega poletja« bo »Tiha voda (Acqua cheta)« s Elviom Calderonijem v glavni vlogi. Prva uprizoritev bo 2. avgusta, ponovitvi pa v soboto 4. in v torek 7. avgusta. Sledila bo revijska opereta »Lizbona ponoči« s sodelovanjem slavne subretke Vande Osiris in Carla Rizza. Prva uprizoritev bo v četrtek 9. avgusta, ponovitvi pa bosta v petek 10. in v soboto 11. avgusta.

Od 28. julija do 11. avgusta bodo priredili torej na gradu skupno deset predstav. Štirikrat bodo igrali opereto »Pri treh mladenkah«, po trikrat pa opereti »Tiha voda« in »Lizbona ponoči«.

Nagrada „Strega“ za M. Tobina

V soboto zvečer so podelili v Rimu literarno nagrado »Strega«, ki je poleg nagrade »Viareggio« najpomembnejša italijanska literarna nagrada. Dobil jo je pisatelj Mario Tobino za roman »Il clandestino«. Letos so podelili nagrado »Strega« že šestnajstič. Mario Tobino je dobil 148 glasov, ostali štirje pisatelji, ki so tekmovali vse do zadnjega za nagrado, so bili Michele Prisco, Anna Banti, Giuseppe Cassieri in Lucio Mastronardi. Največ glasov med njimi je dobil Michele Prisco, namreč 66, za roman »La dama di piazza«. Anna Banti je dobila 58 glasov za roman »Le mosche d'oro«, Giuseppe Cassieri 53 glasov za roman »Il calcinaccio« in Lucio Mastronardi 28 glasov za roman »Il maestro di Vigevano«.

Roman »Il clandestino« (Ilegalec) pripoveduje zgodbo, ki se dogaja v času odporiškega gibanja. Glavne osebe v romanu so mladi pripadniki neke partizanske skupine. Mario Tobino je po poklicu zdravnik in je v službi v psihiatrični bolnišnici v Viareggiu.

Znana pisateljica Maria Bellonci je izročila Tobinu nagrado v znesku milijon lir, katero zdaj že 16 let podeljuje industrijec Alberti pisatelju, kate-rega izberejo tako imenovani »Amici della domenica« (Nedeljski prijatelji), ki obiskujejo salon Marie Bellonci.

Nemški komunisti cenzurirajo ruske filme

Glavni igravci ruskega filma »Bitka spotoma«, ki so jih povabili v Vzhodni Berlin k premieri nemške inačice filma, so bili pri predvajanju filma silno presenečeni. Nemška priredba filma je namreč skrajšana od treh ur in 10 minut na dve uri in pol: izrezali so torej za 40 minut traku. Ulbrichtovi kulturni funkcionarji so odstranili iz sovjetskega filma vse ostre protistalinovske prizore.

Film je posnet po velikem romanu pisateljice Galine Nikolajeve, ki je izšel takoj po 20. kongresu partije in opisuje »hruščevizacijo« Sovjetske zveze po Stalinovi smrti. Film se začne s Stalinovim pogrebom in njegov vodilni motiv so notranja obračunavanja komunistov s posledicami osebnega kulta, to je stalinizma. Avtorica je jasno ponazorila na usodi svojih junakov razdejanie, ki ga je povzročil stalinizem. Glavni ženski lik, Tina, je doživela vse grozote Stalinovih rabljev.

Pa tudi iz glavnega dejanja, odstavitev trinoško nad tovarno in delavci vladajočega obratovodje Valgana odsevajo ostri napadi na stalinizem in stalinove delovne metode najvišjih partijskih in državnih funkcionarjev. Jasno je prikazana popolna brezpravnost delavcev v dozdevnem socialističnem obratu, prav tako spletke ravnatelja, ki vtika v žep na račun delavcev ogromne nagrade. Končno pride do strnjenega protesta delavcev, ki zruši ravnatelja. Vzpredni prizori iz kolhozov izpopolnjujejo sliko.

Tako veliko cenzuriranje filma skušajo vzhodnonemški kulturni funkcionarji opravičiti s tem, da je film tudi še v skrajšani sinhronizaciji problematičen za Vzhodno Nemčijo, ker v Nemčiji ni bilo takšnih zlorab funkcionarjev kot v Rusiji in da bi z neskrajšanim filmom le povzročili, da bi gledalci postavljali razna odvečna vprašanja, na katera ni tako lahko odgovoriti. Vendar je javna tajnost, da v Vzhodni Nemčiji stalinizem še ni umrl.

To dokazuje že način postopka proti kritičnim filmom. Cenzurirani sovjetski film, ki ga predvajajo sedaj v vseh kinematografih, je s cenzuro izgubil svoj pravi smisel in postal goli propagandni film. Filmi, ki jih ni mogoče v tem smislu preurediti, nimajo po besedah nemških kritikov v Vzhodni Nemčiji zgledov za predvajanje, tud če so dosegli uspeh po vsem svetu. Tako v Vzhodni Nemčiji ni so dovolili predvajati sovjetskega filma »Jasno nebo« in tudi ne znanih poljskih filmov »Kanal« ter »Pepel in diamant«. Uradna razlaga za to se vedno glasi: Vzhodna Nemčija živi pod drugimi pogoji.

JAZZ V RUSIJI

Ameriški jazz-glasbenik Benny Goodman in njegov orkester so odpotovali te dni iz Moskve v Pariz. Benny Goodman je s svojim orkestrom šest tednov gostoval v Sovjetski zvezi in nastopal v Moskvi, Leningradu in še v nekaterih drugih mestih. Njegovim koncertom je prisostvovalo na tisoče ljudi, ki so se navdušili za jazz-glasbo, kar pa ni bilo prav nekaterim kritikom. Vendar pa je bil Goodman povsod deležen prijaznega sprejema tudi z uradne strani.

GOSPODARSTVO

Soletno zatiranje parazitov

Prelepo bi bilo kmetijstvo, če bi ne bilo parazitov, proti katerim se moramo boriti, če hočemo rešiti ves ali vsaj dober del pridelka. Paraziti nam pa žal manjšajo in tudi slabšajo pridelek.

Sedaj, poleti se moramo boriti proti naslednjim parazitom:

Proti koloradarju ali krompirjevcu, ki uničuje krompirjeve liste in s tem pridelek. ne učinkujejo mnoga zaščitna sredstva, ki so bila pred par leti in mogoče še lanu učinkovita. Zato je za boj koloradarju izbira sredstev manjša. Dobro učinkuje gesarol, tako 5% za prašenje, kot tudi 50% za škropljenje. Najhitrejši učinek pa smo na Goriškem dosegli s »carposan 50«; v 1/2 ure je bilo vse mrtvo. Čudno je, da ne učinkujejo sredstva, ki jih razdeljuje Kmetijsko nadzorništvo. Zaščitna sredstva proti koloradarju razdeljujemo istočasno in pomešana med pripravke, ki naj učinkujejo proti peronospori ali strupeni rosi na krompirju. Glede uporabe zaščitnih sredstev se držimo navodil na ovojnicah, v kateri se prodajajo.

V sadjarstvu je najvažnejši boj proti zavijačem. Na breskvah vidimo preluknjane liste, na plodovih sumljiva rdeča mesta, vršički pa venejo. Pri jabolkah in hruškah se ličinke zarijejo v plod, ki postane črviv. Najuspešnejše sredstvo je »carposan 50«, katerega uporabljamo kot škropivo. Paziti pa moramo, da nimamo pod drevesi, ki jih škropimo s carposanom, nobene zelenjade; tudi trave ne smemo kositi vsaj 4 tedne. Enako dobo moramo tudi čakati za trganje sadja. Dozorevajočega sadja ne smemo torej škropiti s »carposan 50«. V tem primeru škropimo s »Panam-Sevin«. Z istim sredstvom lahko škropimo tudi vse rastline, ki imajo listne uši. Tudi proti tem parazitom je najbolj učinkovit »carposan 50«, a je treba pri tem paziti. Proti škrlupu in še morebitni kodri škropimo z »mezenec«, katerega premešamo po 300 gramov v 100 litrih vode.

Kiseljak dela na grozdju velikansko škodo. Trenutno ga najbrž malo opazimo, ker gre prvi rod h kraju. Kmalu pa se bo pojavil drugi rod, ki bo uničeval dozorevajoče jagode. Če pa opazimo okoli grozdja še vedno ličinke prvega rodu ali brž ko bomo opazili ličinke drugega rodu, moramo škropiti s »Panam«.

Peronospora in oidij letos še nista delala našim vinogradnikom posebnih preglavic, a to nas ne sme zazibati v brezskrbnost. Škropilnica mora biti vedno pri rokah, enako tudi nebakrena sredstva proti peronospori in »karathane« proti oidiju. »Karathane« učinkuje tudi proti oidiju ali plesni na jablanah, proti svinčni bolezni na breskvah, proti plesni na listih vrtnic. Nebakrenih sredstev proti peronospori ne kaže zamestovati, kot to delajo nekateri, ki premešajo s 100 litri vode tudi po 400 gramov Zineba (aspor, vitene, vitex) na mesto največ 250 gramov. Če hočete, da bo raztopina ostala več časa na trti oziroma na oškropljeni rastlini, potem primešajte med pripravljeno škropivo še 10 do 15 gramov kakšnega le-

pilnega sredstva. Ta dodatek ni drag, koristi pa obilo in zato mora postati reden do datek škropivom.

Na drevju z dozorevajočim plodom ali na drevesih, pod katerimi je vsajena zelenjad, katero stalno rabimo, ali na fižolu, raklarju, katerega obiramo, in v vseh takih slučajih, kjer bi bil strup nevaren, uničimo listne uši s pripravki na podlagi toba: ka: nicol, nicosan, nicamon itd.

Ne pozabite, da napada strupena rosa ali peronospora tudi paradižnike, jajčevce, melancane, kumarice in bučice itd. Vse te je potrebno škropiti z nebakrenimi škropivi, kot so aspor, mezenec, tiezene, vitene itd.

Stopinja strupenosti pri protiparazitnih sredstvih

Različna antiparazitna sredstva so v naslednji razpredelnici postavljena po stopinji njene strupenosti. Najbolj strupena so na vrhu.

TEPP	2
parathion	6-16
metilparathion	14-42
apneni arzenat	35-100
nikotin	50-60
aldrin	67
dieldrin	87
lindan	125
rotenon	132
cidial	250
DDT	250
rogor	250-350
bolhač	1500
malathion	1400-5800

Številka poleg vsakega imena pomeni, koliko miligramov sredstva je potrebna za en »DL 50«, kar označuje mednarodno enoto za usmrtnost v laboratoriju 50% živali, ki tehtajo vse skupaj 1 kg. Kot vidimo iz številke, je od navedenih najhujši strup TEPP, ki je 125-krat bolj strupen kot DDT. V tabeli je najmanj strupen »malathion« in ravno iz tega pripravljajo v zadnjem času za kmetijstvo koristna škropiva.

Izvoz namiznega grozdja

Osrednji statistični urad v Rimu sporoča, da je v letu 1954-55 znašal izvoz namiznega grozdja iz Italije 605.588 stotov in se je zvišal do leta 1960-61 na 1.400.000 stotov. Glavni kupec je Nemčija, kamor pa silijo z namiznim grozdom tudi iz balkanskih držav, predvsem iz Bolgarije in nato še iz Španije. Povprečna dosežena cena je znašala v petletju 1950-1954 lir 9004 za stot, v petletju 1955-1959 pa 9598, ali okoli 6 lir na kg več. Najugodnejše cene dosežejo za zgodnje namizno grozdje, prodano julija meseca, ko je cena za skoraj 50 lir pri kg večja, kot je srečnja cena. Največ namiznega grozdja se izvozi iz pokrajine Puglie. Celotna italijanska proizvodnja namiznega grozdja prekaša 4 milijone stotov.

RAK NE BO UNICIL VSEGA KOSTANJA

Še pred 10 leti je grozila huda nevarnost našim, predvsem pa kostanjem v Beneški Sloveniji. Rak je divjal in kazno je bilo, da bo potrebno posekati vsa kostanjeva drevesa. Zdi se pa, da se je rak izdivjal in da so drevesa postala bolj odporna proti okuženju s kostanjevim rakom — Endothia parasitica. Nekatera drevesa so ostala sploh neokužena sredi okuženih, in neokužena je tudi mlada podrast iz panjev posekanih debel. Izvedenci kmetijskega in gozdarskega ministrstva proučujejo sedaj nasade in zaznamujejo raku odporna drevesa, ki bodo dala sad za razmnoževanje in cepiče za cepljenje. Poskusni kostanjevi nasadi v Avellinu in Fornoli (Bagni di Lucca) obetajo dobro in obstaja upanje, da bodo v par letih na razpolago kloni, ki bodo dali rodovitna in istočasno proti raku odporna drevesa.

Zdrav čaj iz šipka

Šipek ali divja vrtnica rodi sad, ki ga mnogi zbirajo in ob raznih prilikah — boleznih kuhajo za zdravilen čaj. Ugotovili so, da vsebujejo sadovi šipka mnogo vitamina C. Na tem pa so bogati tudi sadovi navadne vrtnice. Na Holandskem izdeluje neka tvornica gelatine in marmelade iz plodov vrtnic, katerih ima v ta namen nasajenih na 800 ha. Torej ne samo rožno olje dobivajo od vrtnic (mnogo v Bolgariji), marveč tudi vitamin C.

ŽENA IN DOM

BALA DANASNJEGA DEKLETA

Naštela vam bom dele bale, ki jih poleg osebne ga perila mora imeti moderno dekle. Seveda se ta bala lahko poveča ali zmanjša z ozirom na različne možnosti.

Za zakonsko posteljo:

- 2 para lanenih rjuh,
- 4 pare rjuh iz mešanega lanu,
- 4 pare bombažnih rjuh,
- 2 laneni blazini,
- 4 blazine iz mešanega lanu,
- 4 bombažne blazine,
- 2 odeji iz lahke volne,
- 1 odejo iz debele volne,
- 1 posteljno pogrinjalo.

Za navadno posteljo:

- 4 pare bombažnih rjuh,
- 6 bombažnih blazin,
- 2 volneni odeji.

Za kopalnico:

- 8 lanenih brisač,
- 8 mešano lanenih brisač,
- 8 navadnih brisač,
- 3 velike brisače za kopalnico,
- 12 malih brisač.

Za kuhinjo:

- 6 bombažnih brisač,
- 6 cunj za brisanje kozarcev,
- 12 cunj za brisanje krožnikov,
- 6 cunj za pomivanje tal,
- 6 cunj za brisanje prahu,
- 4 predpasnike.

Za pogrinjanje mize:

- 1 prt za 12 oseb,
- 3 prte za 6, 8 ali 12 oseb,
- 2 prtčka za čaj.

R. B.

Peta usode

18.

»Tega si tudi jaz ne upam trditi.« je rekel na tiho glavni inženir. Izrekel je to mnenje, ker se mu je upirala misel, da je prišel Prašnik v tovarno samo zato, da bi ukradel tehnične tajnosti in jih izročil kakemu konkurenčnemu podjetju.

Zdaj pa je smatral za svojo dolžnost, da pazi in poskuša razvozlati to uganko.

»Vse bom poskusil, da pridem do dna tej skrivnostni zadevi,« je rekel, ko je vstal od mize.

Tovarnar mu je prikimal. »Prav, gospod Mirt, tako bom vsaj vedel, da je zadeva v dobrih rokah.«

Ob kakem drugem času bi ga stvar bolj razburjala. Ta dan ga je pa še vedno zanimalo srečanje z Dragico. Kar jezilo ga je že. Saj je bil vendar dovolj star in izkušen, da bi iz gole podobnosti obraza sklepal na dogodke. Kljub razmisleku je vstal in odšel iz sobe. Po dolgem hodniku so ga srečavali uradniki, ga pozdravljali, a jih ni niti opazil. Krenil je proti pisarni, kjer je delala Dragica. Pred vrati je obstal; skoraj ni imel več poguma, da bi vstopil. Tedaj je pa ona prišla iz sobe. Popolnoma zmeden je strmel vanjo. Že davno pozabljeni časi so se mu obudili v spominu.

Dragica si je napačno tolmačila njegov pogled. Sklepala je, da ga skrbi tatvina tistih načrtov. Ni si ga upala nagovoriti in je tiho odšla mimo. Lipič si je potegnil z roko po čelu, ki je bilo mokro od mrzlega potu. Čuden nasmeh se je pojavil na njegovem licu, ko se je obrnil. Skušal je odgnati podobe iz preteklosti, a se mu ni posrečilo.

Skoro brez misli je zapustil tovarno. Se le na križišču blizu domače vile se je zavedel. Nekaj minut je pomišljal, ali bi se vrnil, a se je odločil, da gre domov.

Žena ga je začudeno vprašala: »Si že prišel, Vilko? Se je kaj zgodilo?«

Trenutek je razmišljal, ali bi ji povedal o tatvini. Sklenil je, da ne bo, ker bi sicer moral govoriti tudi o Prašniku. To se mu je upiralo. Ni verjel, da bi mogel biti Prašnik tat. Preveč je cenil mladega inženirja.

»Se ne počutim preveč dobro, Neda,« je potihoma odgovoril. »Nameravam v gore, v Tihi dol. Če te veseli, pridi z menoj.«

»V Tihi dol si se odločil? Pa tako nena doma?«

»Si presenečena? No, saj je naravno,« se je nasmehnil. »Sicer pa sam uvidim, da se ne moreš kar tako hitro pripraviti za pot. Jaz pa nameravam kar takoj odpotovati; v eni uri.« Za trenutek je zaprl oči in premišljeval, ali je prav, da zaradi tega dekleta takoj odhiti v Tihi dol. »Da, kar brž odpotujem,« se je nazadnje na glas odločil.

Žena ni nič rekla. On pa je počasi dodal: »Morda je bolje, če ostaneš ti tukaj.« Mislil je na tisti slučaj v tovarni. Morda se bo še kaj pripetilo ali celo izkazalo, da je Prašnik zapleten v tatvino...?

Nejevoljno se je otreseel teh misli. »Tudi zato je dobro,« se je spet oglašil, »ker boš imela dovolj časa za razgovor z odvetnikom. Mislim zaradi Aninega pohčerjenja. Vse sem zrelo premislil in je prav, če bo ona nosila moje ime.«

Gospa se je komaj zadržala, da ne bi globoko vzdihnila, kajti tiste besede so ji odvzele veliko skrb. »Z odvetnikom naj torej govorim, Vilko? Ni morda bolje, če sam to opraviš?«

»Ne, Neda. Moj zastopnik bo vse lepo uredil. Naše razmere pozna prav dobro.«

Gospa je nehote povsila glavo. Da, odvetnik je o vsem dobro poučen. Ve tudi, kako slabo sta se zakonca doslej razumela.

»Kaj, nočeš?« se je posmejal tovarnar, ki ji je napravil vtis, kot da bere njene misli. »Kar brez skrbi bodi,« je dobrohotno

nadaljeval. »Mu bom kar zdaj telefoniral. Ne bo ti treba dosti razlagati, samo glavne rojstne podatke in podobno.«

Tedaj so se odprla vrata in vstopila je Ani.

»Že tukaj, očka?«

»Vidim, da se čudiš. Da, da, saj imaš tudi vzrok, ker ob tej uri me še nisi videla doma.«

»Pa se vendar ni kaj slabega pripetilo?«

»Kaj naj bi se, Ani?«, se je izogibal odgovoru.

»Rad bi se za nekaj dni odpočil. V gore me vleče, v Tihi dol — ne vem, če me razumeš.«

Zamolčal je, kaj ga vleče tja. Nihče ne sme zvedeti.

Ani se je smehljala. »Oh, prav dobro te razumem, očka. Tudi meni je bilo v Tihem dolu zelo všeč.«

»In sedaj? Ne več? Hočeš iti z menoj?«

Temna rdečica je legla na dekletov obraz. Odkimala je: »Ne, očka — raje ostanem tukaj.«

Lipič je hčer predirno pogledal. Nekaj sekund je minilo, preden je zastavil novo vprašanje.

»Čemu raje ostaneš tukaj? Mi ne bi tega povedala?«

Način, kako jo je očim vprašal, je Ani prisilil k odkritosrčnosti. »Morda slutiš, očka... prav gotovo boš tudi sam uganil.«

Tovarnar se je posmejal: »Hm, Ani, menim, da poznam razloge. Ti sama pa moraš premisliti, ali je to prav.« Kimal je z glavo in preudarjal, ali ne bi zdaj kaj povedal o tisti tatvini v tovarni. Ne, Rajko Prašnik ni zmožen takšnega dejanja. Zato je raje molčal.

»Oh, prav je, očka, popolnoma prav,« je Ani hitela preganjati očetove pomisleke. Občutila je, da je zdaj pravi trenutek, da izrabi njegovo popustljivost. »Rajko je ljubezniv, dober in sposoben fant.«

Tovarnar je zamahnil z roko, ko je opazil napete poteze na licu svoje žene. »Zdaj ne bomo govorili o tem. Mislim, da je še čas za to.« (Dalje)

Potem pa se je naučil skrbeti za svojo hrano. Nabiral je jagode in sadeže s sadnega drevja, ki je divje rastlo v gozdu, kjer so bile nekaj kmetije. Iz klasja pšenice, ki je rastla pomešana med visoko travo, je otepal zrnje, ga drobil s kamni v moko in si pekel iz nje kruh. Ko je naletel v gorah na prvo počitniško vilo nekih veljakov Srečnega sveta, se ji je previdno približal, in ko je ugotovil, da je neobljudena, se je preskrbel v njej z vsem tistim, kar je potreboval: z nekaj posode, soljo, sladkorjem, z nekaj tople obleke za zimo in drugim.

Prišlo mu je na misel, da bi vilo zažgal in se tako nekoliko maščeval gospodarjem Srečnega sveta. Toda spomnil se je davnega Kristusovega nauka, ki ga je sam na novo odkril, da človek ne sme delati zla, in je ni zažgal. Pač pa je sedel in napisal lastniku vile pismo, v katerem mu je razkril, da je Srečni svet zgrajen na laži in da v resnici ni niti srečen niti svoboden. Opozoril ga je na resnični potek zgodovine, ki ga uradna zgodovina Srečnega sveta prikriva, in na obstoj večnega Boga, ki bdi nad človeštvom.

Nasmehnil se je, ko je namestil pismo na vidno mesto v dnevnici sobi. Predstavljal si je, kako bo vplivalo na človeka, ki ga bo dobil v roke. Že tisočletja nihče na svetu ni napisal tako uporniških besed. Niti v tajnem vladnem arhivu ni bil shranjen ali omejen noben tak zavestno uporni dokument. Odslej pa bo razpolagal arhiv tuli s takim dokumentom, je pomislil — če ga ne bodo rajši uničili, ali če ga v svojem strahu ne bo uničil najditelj sam.

To je bilo prvič, da je skušal spraviti na papir svojo novo miselnost. Pri tem je občutil nekako slast in drget obenem, kakor človek, ki se vda prepovedanemu užitku. Slast tega uporni-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

67.

škega dejanja je bila naravnost opojna. Ni bogve kaj upal, da bo pismo v resnici zaleglo in pripravilo tistega, ki mu je bilo namenjeno, do tega, da se bo zavedel dejanskega stanja človeštva. Toda veliko bo že to, da bo nekdo sploh zvedel resnico. Morda jo bo razodel še komu drugemu, čeprav samo iz gona, da bi še kdo delil z njim skrivnost tega nezaslišano predrznega in za oblasti Srečnega sveta izzivalnega pisma.

Ob vili so bila poslopja, v katerih so bila shranjena vozila za izlete po zraku, po suhem in po vodi. Toda ko jih je ogledoval, je začutil globoko sovraštvo do strojev. Bili so sredstva, ki so omogočala oblastnikom, da so si popolnoma podvrgli človeštvo in ga držali v suženjstvu. S tako popolno tehniko so lahko nadzirali vsakega posameznika in ga v hipu dosegli, če se jim je kaj zameril. Šele odkar se je svoboden potikal po gozdovih, se je zavedel, kako grozno teži ta skrajno izpopolnjena tehnika na človeštvu. Človek jo je ustvaril, toda zdela se je, kot da se je osamosvojila in sama zavlada nad njim. Izpodrivala ga je od vsepovsod, venomer ga je obkrožala in mu grozila. V svojem studu in besu nad temi samo dozdevno neživimi stroji, ki so čakali kot zlobne, potuhnjene, le na videz človeku pokorne pošasti iz kovine in plastike, da ga dokončno nadomeste, se ni mogel več premagovati. (Dalje)

Bojan Pavletič

9.

SVETOVNIH

NOGOMETNIH PRVENSTEV

Podskupinski finale:

Gana — Maroko 0:0
Maroko — Gana 1:0
Uvrščen v 9. skupino: Maroko.

9. skupina: Španija, Wales, Maroko.

Wales — Španija 1:2
Španija — Wales 1:1
Uvrščena: Španija.
Maroko — Španija 0:1
Španija — Maroko 3:2
Finalist: Španija.

Azijska podskupina 10. skupine: Indonezija, Japonska, Juž. Koreja.

Indonezija odstopila.
Južna Koreja — Japonska 2:1
Japonska — Južna Koreja 0:2
Uvrščena v 10. skupino: Juž. Koreja

10. skupina: Jugoslavija, Poljska, Južna Koreja.

Jugoslavija — Poljska 2:1
Poljska — Jugoslavija 1:1
Uvrščena: Jugoslavija.
Jugoslavija — Južna Koreja 5:1
Južna Koreja — Jugoslavija 1:3
Finalist: Jugoslavija.

AMERIŠKO PODROČJE

1. skupina: Argentina, Ekvador.

Ekvador — Argentina 2:6
Argentina — Ekvador 5:0
Finalist: Argentina.

2. skupina: Bolivija, Urugvaj.

Bolivija — Urugvaj 1:1
Urugvaj — Bolivija 2:1
Finalist: Urugvaj.

3. skupina: Kolumbija, Peru.

Kolumbija — Peru 1:0
Peru — Kolumbija 1:1
Finalist: Kolumbija.

FINALNI TURNIR

Osminka finala:

1. skupina: Jugoslavija, Kolumbija, Sovjetska zveza, Urugvaj.

Urugvaj — Kolumbija 2:1
Sovjetska zveza — Jugoslavija 2:0
Jugoslavija — Urugvaj 3:1
Kolumbija — Sovjetska zveza 4:4
Sovjetska zveza — Urugvaj 2:1
Jugoslavija — Kolumbija 5:0

Lestvica:

Sovjetska zv. 3 2 1 0 8 5 5
Jugoslavija 3 2 0 1 8 3 4
Urugvaj 3 1 0 2 4 6 2
Kolumbija 3 0 1 2 5 11 1
Četrtnfinalista: Sovjetska zveza in Jugoslavija.

2. skupina: Čile, Italija, Švica in Zahodna Nemčija.

Čile — Švica 3:1
Zah. Nemčija — Italija 0:0
Čile — Italija 2:0
Zah. Nemčija — Švica 2:1
Zah. Nemčija — Čile 2:0
Italija — Švica 3:0

Lestvica:

Zah. Nemčija 3 2 1 0 4 1 5
Italija 3 2 0 1 5 3 4
Italija 3 1 1 1 3 2 3
Švica 3 0 0 3 2 8 0
Četrtnfinalista: Zah. Nemčija in Čile.

1. severno - srednjeameriška podskupina: Honduras, Gvatemala, Kostarika.

Kostarika — Gvatemala 3:2
Gvatemala — Kostarika 4:4
Honduras — Kostarika 2:1
Kostarika — Honduras 5:0
Honduras — Gvatemala 1:1
Gvatemala — Honduras (brez borbe) 0:2

Lestvica:

Kostarika 4 2 1 1 13 8 5
Honduras 4 2 1 1 5 7 5
Gvatemala 4 0 2 2 7 10 2

Dodatno srečanje:

Kostarika — Honduras 1:0
Podskupinski finalist: Kostarika.

2. severno - srednjeameriška podskupina: Konodo, Mehika in ZDA.

Kanada odstopila.
ZDA — Mehika 3:3
Mehika — ZDA 3:0
Podskupinski finalist: Mehika.

3. severno - srednjeameriška podskupina: Nizozemske Antile in Surinam.

Surinam — Nizoz. Antile 1:2
Nizoz. Antile — Surinam 0:0
Podskupinski finalist: Nizoz. Antile.

Podskupinski finale:

Kostarika — Mehika 1:0
Kostarika — Nizoz. Antile 6:0
Mehika — Nizoz. Antile 7:0
Mehika — Kostarika 4:1
Nizoz. Antile — Kostarika 2:0
Nizoz. Antile — Mehika 0:0

Lestvica:

Mehika 4 2 1 1 11 2 5
Kostarika 4 2 0 2 8 6 4
Nizoz. Antile 4 1 1 2 2 13 3
Uvrščena v 4. skupino: Mehika.

4. skupina: Paragvaj, Mehika.

Mehika — Paragvaj 1:0
Paragvaj — Mehika 0:0
Finalist: Mehika.

3. skupina: Brazilija, Češkoslovaška, Mehika, Španija.

Brazilija — Mehika 2:0
Češkoslovaška — Španija 1:0
Brazilija — Češkoslovaška 0:0
Španija — Mehika 1:0
Brazilija — Španija 2:1
Mehika — Češkoslovaška 3:1

Lestvica:

Brazilija 3 2 1 0 4 1 5
Češkoslovaška 3 1 1 1 2 3 3
Mehika 3 1 0 2 3 4 2
Španija 3 1 0 2 2 3 2
Četrtnfinalista: Brazilija in Češkoslovaška.

4. skupina: Anglija, Argentina, Bolgarija, Madžarska.

Argentina — Bolgarija 1:0
Madžarska — Anglija 2:1
Anglija — Argentina 3:1
Madžarska — Bolgarija 6:1
Madžarska — Argentina 0:0
Anglija — Bolgarska 0:0

Lestvica:

Madžarska 3 2 1 0 8 2 5
Anglija 3 1 1 1 4 3 3
Argentina 3 1 1 1 2 3 3
Bolgarija 3 0 1 2 1 7 1
Četrtnfinalista: Madžarska, Anglija.

Četrtnfinale:

Čile — Sovjetska zveza 2:1
Jugoslavija — Nemčija 1:0
Brazilija — Anglija 3:1
Češkoslovaška — Madžarska 1:0

Polfinale:

Brazilija — Čile 4:2
Češkoslovaška — Jugoslavija 3:1
Finale za 3. mesto:
Čile — Jugoslavija 1:0
Finale za 1. mesto:
Brazilija — Češkoslovaška 3:1

Tekmovalni sistem sedmega svetovnega prvenstva je bil skoraj enak kot pred štirimi leti. Nepričakovanih izidov ni manjkalo že v uvrstitnih skupinah. Švica je izločila Švedsko, finalista iz leta 1958. Isto se je zgodilo tretje uvrščeni v Stockholmu — Franciji. Čehi — glavno presenečenje prireditve so si pot v finale izbojevali z veliko težavo šele v podaljških igre dodatnega srečanja. Jugoslovani so imeli nekaj težav le s Poljaki, nato pa so s tekmo z Južno Korejo opravili le še formalnost. Po osmih letih sta se vrnila med najboljše tudi oba bivša dvakratna svetovna prvaka Italija in Urugvaj. Brazilija in Čile sta medtem počivala ter se pripravljala, da v zključnem turnirju s spočitima reprezentancama pobereta čim boljši izkupiček.

Zrebanje nasprotnikov za prejšnja prvenstva je vedno povzročalo hudo kri, ker nikoli niso vsem ugodili. Tokrat je bilo drugače. Z izidi zrebanja nasprotnikov za osminko finala so bili v glavnem vsi zadovoljni. Izenačenost sil v posameznih skupinah je bila tolikšna, da so bila možna vsakovrstna presenečenja. Potek turnirja je pokazal, da je bilo teh toliko, kot še nikoli prej.

V prvi skupini je favorizirana Sovjetska zveza razočarala. Urugvaju nedorajanje favorizirane niso zadostovale za napredovanje. Jugoslovani so z najvišjim izidom prvenstva proti Kolumbiji dosegli zastavljeni cilj: četrtnfinale. Italija, ki je prišla v Čile z velikimi upi (po tihem je upala celo na končno osvojitve pokala Rimet) je delila usodo z Urugvajem: bila je izločena. Presenetljivi Čehoslovaki so z neodločenim izidom proti Braziliji vzbudili prvo pozornost. Madžari so igrali kot v časih, ko jih je še vodil major Ferenc Puskas. Ta je sicer nastopal tudi na tem prvenstvu, toda kot — Španec.

(Konec prihodnjič)

1 VEKANA IGRA Z ŽIVLJENJEM

Campbell in „Modra ptica“

Modra ptica številka 3, skupni proizvod več kot 80 angleških podjetij, in Anglež Donald Campbell sta že odpotovala v Avstralijo, kjer bosta na slanim jezeru Eyre vnovič poskušala doseči svetovni avtomobilski višek. S tem častnim lovom se je že pred 15 leti okinčal njegov, zdaj že pokojni, rojak John Cobb (634,300 km na uro).

Donald Campbell, svetovni rekorder tudi v vožnji z motornim čolnom, je res pogumen športnik. Ko se je 16. septembra 1960 na slanim jezeru v severno-ameriški zvezni državi Utah pri hitrosti 579 km na uro prevrnil z modro ptico številka 2, je kakor po čudežnem naključju odnesel celo kožo. Vsi so mislili, da se bo Campbell spametoval in opustil tvegane poskuse. Toda že medtem ko se je zdravil v bolnišnici, je koval nove načrte in se je dogovarjal s podjetji, ki so mu omogočala ponovne poskuse. Dva meseca pozneje se je mož temeljiteje lotil skrbnih priprav za nove rekordne dosežke. Britanska industrija je v letih od 1958 do 1960, zaslepljena od neizmernega navdušenja in vneme Donalda Campbella, odštela težke milijone za to početje. Strokovnjaki menijo, da je modra ptica II. veljala 20 milijard lir. In po nekaj sekundah usodne vožnje je bila samo še kup starega železa. Toda angleške firme kljub neuspehom niso obrnile hrbta nesrečnemu pogumnežu. Zda gre tudi že za prestiž, trde, kajti tudi dva Američana se z znatno manjšo denarno pomočjo pripravljata na rekordne vožnje. Šest mesecev po katastrofi na slanim jezeru v ZDA — medtem so podrobno raziskali vzroke in posledice nesreče in za glavne krivce obsodili veter in tla jezera — so začeli graditi »modro ptico številka 3«, ki pa bo veljala mnogo manj kot njena prednica. Vseeno pa so se dela zavlekla na leto dni. Posebno pozornost so inženirji posvetili gumam. Tvornica »Dunlop« je izdelala dva posebna obroča, med njima enega brez zrač-

nice, ki so ju preizkusili pri hitrosti 1050 km na uro. S katerimi obroči bodo opremili avtomobil, bodo določili šele pred poskusom (v ZDA so plašči in zračnice ostali nepoškodovani).

Modra ptica III. je dolga 24 metrov, široka 2 in pol in visoka 1 m in pol. Opremljena je z motorjem (1 tona) s 4000 KS na reakcijski pogon. Težka je 4 tone, čeprav je skoraj vsa iz aluminija.

Inženir Philips in glavni ravnatelj Motor Panelsa, tvornice, ki je izdelala Modro ptico, sta prepričana, da bo Campbell dosegel hitrost 700 km na uro. Čakata le na idealno vreme in na ugoden trenutek, ki sta neobhodno potrebna za take fantastične poskuse. Campbell celo misli, da bo na 31 km dolgi slani progi razvil hitrost 750 km na uro!

Zakaj so se strokovnjaki, tehniki in Campbell odločili prav za oddaljeno neobljudeno slano jezero v Avstraliji, ki se nahaja 725 km severno od Adelaide in kakih 120 km od prve človeške naselbine? Vzroka sta v glavnem dva: prvi, da je jezero Utah v ZDA pripravno za rekordne vožnje samo nekaj dni v letu, medtem ko bo v Avstraliji na razpolago več časa in drugič, ker je jezero Eyre manj vetrovno kot ameriško. Ameriško jezero ima na razpolago samo 10 km poti, jezero Eyre pa ima trikrat več poti. Tudi ni ameriško jezero tako gladko, dočim ima avstralsko številne gladke plasti soli.

Pri jezeru so zgradili nekaj stanovanj, velik hangar in precej delavnic. Na delu je stalno več kot 30 tehnikov in vse to le, da bo Modra ptica za nekaj sekund razvila fantastično hitrost 700 km na uro in postavila nov svetovni hitrostni višek.

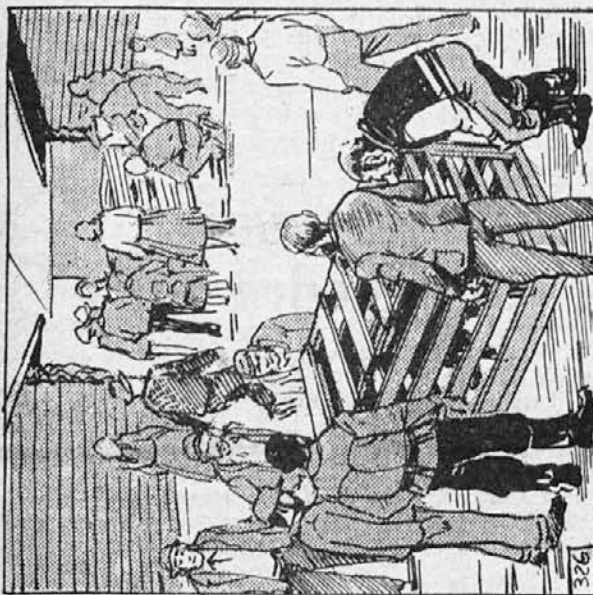
Kljub obsežnim pripravam in znanstvenim načrtom je je Campbellov poskus to, kar je bil že leta 1960: tvegana igra z življenjem.

(dt)

Modra ptica št. II.

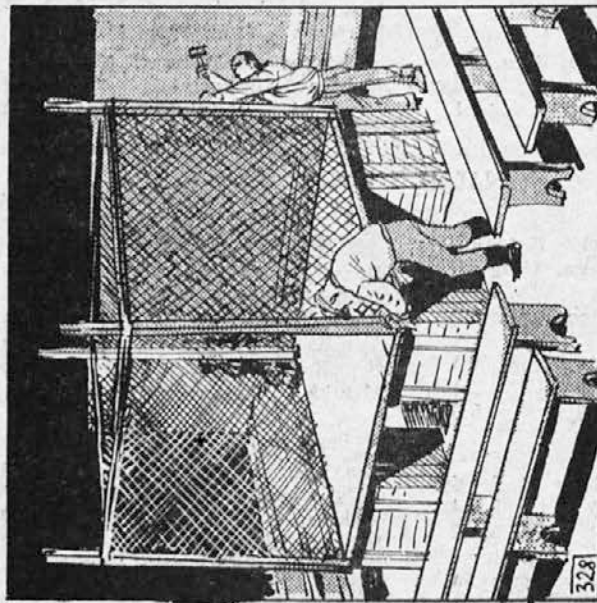
325 »Toda spopadla se bosta šele danes teden,« je rekel Mc Trigger, »prej moj pes še ne bo dovolj močan. In vse svoje premoženje stavim, da bo premagal danca. Saj ob vsem Yukonu ni psa, ki bi že kdaj premagal tako divjega volčjaka.« Novica o na-povedani pasji borbi se je hitro razširila po mestu in okolici in tako gledavcev ni manjkalo.

326. Že popoldne so postavili na veliko dvorišče dve kletki. Ljudje so plačevali vstopnino in se zgrinjali okrog Kazana in njegovega nasprotnika, ki sta bila zaprta vsak v svoji kletki. Začele so padati prve stave. Kazanov nasprotnik je bil močan križanec med veliko dansko raso z buldogom, vendar so mnogi stavili na Kazana.

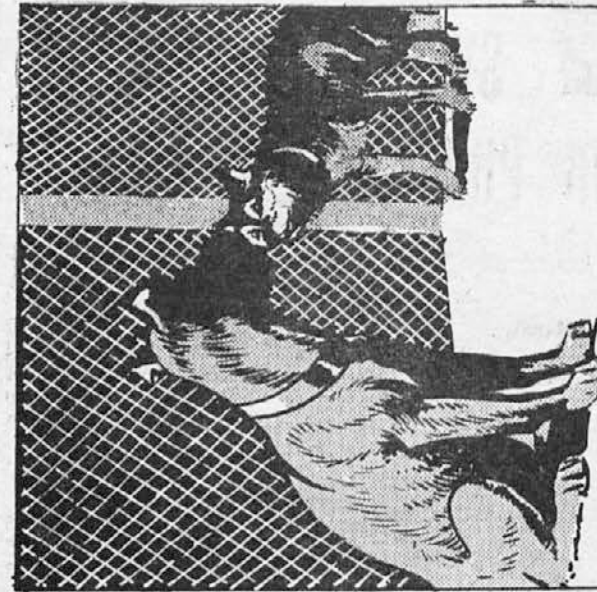
327. Gnetli so se okrog njegove kletke in ocenjevali njegovo moč. V primeri z danskim psom je bil Kazan manjši, toda ljudje, ki so jim bile pasje borbe najbolj priljubljena zabava, so pravilno ocenili njegovo borbenost po rdečkastem svetlikanju v očeh. Sprva je Kazan nemirno renčal na opazovalce, potem pa je legel v kot kletke.

328. Borba naj bi se vršila v mestni gostilnici. Odstranili so mizo in postavili na sredo prostora na širok, meter visok podstavek veliko kletko. Njene stranice so merile tri metre. Okrog nje so v polkrogu razpostavili klopi za gledavce, ki jih pri takih prireditvah nikdar ni zmanjkalo. Nad kletko sta viseli dve veliki svetilki.

329. Ob osmih zvečer so štirje možje prinesli na dveh železnih drogih Kazanovo kletko v areno. Danski pes je že bil v veliki kletki in je zmedeno mežikal v močno svetlobo. Ko je zagledal Kazana, je zastrigel z ušesi. Kazan ga je pozorno opazoval in pri tem ni pokazal niti najmanjšega sledu so-vražnosti. Potem so ga potisnili v veliko kletko.

330. Oba sta se videla prvič v življenju. Danec se sploh ni zganil, ko je dobil družbo. Ljudje so razočarano zamrmrali. Nobeden od psov ni zarenčal, ni planil pokonci. Danec je mirno obsedel, Kazan pa je radovedno, a previdno iztegnil glavo in ga ovohaval. Kakor da bi se poživljal na številne gledavce, ki so pričakovali krvavo borbo.

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RİŞE:

M. MUSTER

Za
naše
najmlajše

55